

FEMKE TALITHA

Borderline van binnen

Dit ben ik. Vroeger was ik een meisje, nu ben ik een vrouw.

Leven gaat mij niet makkelijk af. Verwarring, vervreemding en andere extreme sensaties zijn aan de orde van de dag, net als uitzinnige blijdschap en een groot gevoel van dankbaarheid. Ik voel vlammende boosheid, verlatenheid en angst. Dat is heel vermoeiend allemaal, ik heb er dagelijks hoofdpijn van.

Ik heb moeite met leven en daarbij hoort een naam, een etiket, een beschrijving: BORDERLINE PERSOONLIJKHEIDSSTOORNIS.

Het is een etiket waar veel mensen een beeld bij hebben. Het wordt vaak geassocieerd met manipulatie, het blind varen op impulsen, onvoorspelbaarheid, automutilatie, verslaving, zelfmoord, agressiviteit, zelden iets afmaken en andere zaken waar weinig mensen blij van worden.

Ik herken die gevaarlijke neigingen, maar leef doorgaans om de gevaren heen. En ik wil het verhaal vertellen van de verleidingen, de moeilijkheden, de kwetsuren en de intensiteit van borderline.

Van binnenuit ken ik maar één verhaal: dat van mij. Daarom begin ik daar, met mijn eigen verhaal. Het verhaal van een meisje dat een puber werd, daarna een jonge vrouw, een moeder en een schrijfster.

Een meisje dat schade opliep, een puber die moest overleven, een jonge vrouw die instortte en een moeder en schrijfster die voorzichtig het vertrouwen krijgt dat het schip niet zal zinken.

In de jaren die ik zal beschrijven heeft mijn persoonlijkheid schade opgelopen. Je ziet het niet, maar de schade is er wel. Waar vind ik de woorden om te beschrijven wat er gebeurt? Ik stel mij voor dat ik een been mis. Klein meisje danst op rode schoentjes door het leven. Puber fietst op hoge hakken door de stad, jonge vrouw gaat grandioos onderuit op die hakken, de punten van de rode schoenen worden nat in de rivier. Er volgt een lange strijd en ik moet erkennen dat ik een been mis. Ik kan

niet meer lopen, niet dansen, niet springen. Ik leer opnieuw om te leven, nu met één been, een beschadigde persoonlijkheid. Het kan, maar ik word er dagelijks mee geconfronteerd.

Ik heb wel twee benen, want mijn handicap is niet zichtbaar, zelfs duister. Het is onmogelijk er mee te leven, maar toch doe ik het, en vele anderen met mij.

Het is niet te begrijpen, toch wil ik het begrijpen. En ik wil dat iederéén het begrijpt, en voorbij het etiket en het beangstigende beeld kijkt. Dat men ook de strijd, de pijn, de verleiding, het duister én het licht ziet. Het is als dansen op een dun laagje ijs: sierlijk maar gevaarlijk.

Ik zal het ontstaan, het overleven, de crashes, de crises, het vallen en het opstaan beschrijven. Ik wil de mens laten zien als een geheel, zoals hij vanbinnen én vanbuiten is. Zo bestaat elk hoofdstuk van dit boek ook uit twee delen: een deel dat de binnenkant beschrijft en een deel... Lees zelf maar.

Deel 1

Onbeschreven blad met voetnoten

Is een mens bij zijn geboorte een onbeschreven blad? Of ligt je toekomst vast in je genen? Hoe dan ook: een erfelijke aanleg voor depressiviteit en andere psychische aandoeningen vergroot de kans dat je een borderline persoonlijkheidsstoornis ontwikkelt.

Als je in je kindertijd of tienerjaren een flinke portie pech, ellende of trauma's meemaakt is dat een tweede belangrijk ingrediënt voor het ontwikkelen van borderline.

De voorlopige formule luidt:

Borderline = erfelijke aanleg +
traumatische ervaringen

dit ben ik
met mijn fiets

dit ben ik
in mijn bed

dit ben ik
in het bad

dit ben ik
met mijn pet

dit ben ik
met de poes

dit ben ik
op een paard

dit ben ik
in de zee

dit ben ik
met een staart

al die ikken hangen dáár
flits, flits, foto, ben ik klaar?

Miep Diekmann

1 De bijl

Het meisje vouwt zich om het deurkozijn. Waarom? Waarom moet zij het zién? Waarom niet net als haar zussen in paniek op de achtergrond blijven? Omdat het moet. Ze móét zien wat er gebeurt als haar broer met een bijl haar vader bedreigt. Ze ziet het en wil ingrijpen zodra dat nodig is. Dat kan ze, dat wil ze. Het is háár broer. Háár zoldermaatje.

Kan ze het? Ingrijpen? Is zij, klein als ze is, de situatie meester?

Haar oudste zus kan de situatie níét aan. Die stelt voor om de politie te bellen. Haar moeder kan niet meer denken. De paniek klinkt in haar stem door als ze zegt: 'Ja, bel de politie maar.'

'Nee,' zegt haar vader. 'Dat is niet nodig. En het is ook niet verstandig.' Hè, dat dacht het meisje nou ook net. Politie is helemaal niet nodig.

Wat wél nodig is, daar heeft ze geen idee van. Ze ziet haar broer, hij staat in de gang, met zijn gezicht naar haar toe. Hij heeft enkel oog voor zijn vader, die ook in de gang staat. De vader staat met zijn rug naar het meisje, voor de deur van de stoppenkast.

Hoeveel machteloosheid past er in één gang? De machteloosheid van de puber, die steeds maar geconfronteerd wordt met het onbegrip van zijn ouders. Ze kúnnen hem niet begrijpen, zijn wereld is te ver verwijderd van die van hen. Hij houdt van mensen om zich heen, van sport en van een biertje. Of twee, of tien als de avond zich daar voor leent.

Hij houdt van popmuziek. David Bowie, bijvoorbeeld, van wie zijn ouders nog nooit hadden gehoord tot hun zoon ermee thuis kwam. Een blauw oog en een groen oog, de posters aan de zolderwand en de muziek luid door het huis. Door het huis van zijn ouders, door het huis van de burens, en soms door de hele buurt. Als je het plein op komt rijden hoor je het al.

Nogal wíedes, het is zijn uitlaatklep en staat symbool voor het verzet tegen zijn ouders. Hij doet geen pogingen meer om tot ze door te dringen, hij heeft het opgegeven en leeft nu met het onbegrip. Hij trekt zich niets meer aan van de mening van zijn ouders en maakt dat oorverdovend duidelijk met het volume van zijn muziek.

Nu.

Vandaag.

De onmacht van de vader. De vader die zijn zoon niet kan begrijpen. Niet kan bereiken ook.

De vader die wel inziet dat hij met zijn zoon op de verkeerde weg zit, maar geen andere weg meer vinden kan. Die zich met zijn zoon in een woud van woorden, onbegrip en agressie bevindt. Geen politie, daar moet hij voor zorgen. Hij moet zorgen voor zijn zoon, zijn enige zoon, die hier voor hem staat in een strijd over waar de grens ligt. Hij trok een grens die getrokken móést worden, hij heeft een zoon die beteugeld móést worden. Hij hoort de paniek bij zijn vrouw, hoort dat zijn dochters er ook getuige van zijn. Alleen het kleine ding ziet hij niet, om de hoek van de deur gevouwen. Het meisje dat altijd alles moet zien, moet weten, dat wil hélpén, dat als enige contact heeft met de jongen die daar in de gang staat. Met een bijl in zijn hand.

Het volume van de muziek moest zachter. De zoon weigerde, de vader brulde, en haalde de stop eruit. Geen elektriciteit meer op zolder. Stilte.

En nu dus de strijd voor de stoppenkast. De stroom zál weer naar de zolderkamer stromen. De deur zal open, de stop zal omgaan. Het is alleen nog de vraag of de deur met de bijl of met de sleutel open zal gaan.

De zoon moet een toezegging doen over het volume. Een toezegging met de waarde van een wc-papiertje, dat weet iedereen die ook maar íéts met deze situatie te maken heeft. Toch moet die toezegging er komen, die keuze is nou eenmaal gemaakt, en consequent zijn is belangrijk. Er moet iets aan het volume worden gedaan, er moet een grens worden getrokken, er moet duidelijk zijn wie de baas is in huis.

Ja, de vader is de baas in huis. Maar de zoon valt daarbuiten. Die gaat zijn eigen gang, slaapt en leeft onder hetzelfde dak, maar hoort niet bij het huis. Alleen door dat besluit te nemen kon hij er blijven wonen, en zo doet hij het dan ook. Verder geen gesodemierter.

Dus de toezegging wordt gedaan, het volume gaat van dertig naar achten-twintig voor de komende twintig uur en de vader heeft zijn punt gemaakt: er is een grens, en die ligt kennelijk bij de negenentwintig op de volumeknop.

De politie blijft erbuiten, de vader kalmeert zijn vrouw en dochters, de zoon stampst naar boven en zet de muziek weer aan. De muziek is door het hele huis te horen, maar waarschijnlijk niet meer in het huis van de burens. De komende paar uur, althans.

En ik? Wat deed ik na afloop van die vreselijke scène in de gang? Ik speelde met mijn poppen. Lief en rustig, zoals ik meestal was. In mijn herinnering heb ik een roze jurkje aan, wat heel goed mogelijk is, want die droeg ik graag. Ik heb twee staartjes op mijn hoofd, in diezelfde herinnering. Maar dat is onmogelijk, want ik had nóóit twee staartjes, daar was mijn haar niet lang genoeg voor. Ik had wél altijd een strik in mijn haar, met een staartje opzij, zodat mijn pony niet voor mijn ogen hing. Mijn haar was dun, sprietig en steil, en dat is het nog steeds.

Dun en sprietig is een omschrijving die sowieso zeer op mij van toepassing was. Ik was een mager klein meisje, en de roze jurkjes waren vaak veel te ruim voor mij. ‘Eet je bord nou eens leeg,’ is dan ook de aanmoediging die ik het meest te horen kreeg. Ik doe het nog steeds niet.

Ik ben het vierde kind in het gezin, de oudste was mijn ‘tweede moeder’. Ze is een degelijk mens, dat was ze toen ze veertien was en dat is ze nu ze de veertig gepasseerd is nog steeds. Mijn andere zus was net zo sprietig als ik, met net zulk sprietig haar. Omdat het minder steil was, was er meer mee te beginnen. Als ze dat tenminste had gewild. Zij had kortgeknipt haar, en droeg het liefst een oude spijkerbroek. Totdat ze in de puberteit kwam, zelf kleren ging maken, interesse in mode kreeg, en jurkjes en rokken ging dragen. Nog steeds niet conform het modebeeld, maar het paste wel bij de vrouwelijke vormen die ze inmiddels had gekregen. Make-up en sieraden zijn aan mijn beide zussen noch mijn moeder besteed.

Mijn broer... tja, hij was de enige jongen. Op alle fronten anders. Zolang ik me kan herinneren ging hij zijn eigen gang, maar ik herinner me hem natuurlijk pas vanaf dat hij een jaar of dertien was.

Mijn broer en ik werden allebei geboren met de verwachting: DEZE IS STERK, DEZE REDT ZICH WEL. Ik weet niet hoe dat zo bij mijn broer is gekomen, maar ik heb wel een idee hoe ik zélf aan die kwalificatie kwam. Al vanaf mijn geboorte ging de meeste aandacht niet naar mij uit: mijn moeder was een paar uur na de bevalling namelijk nog steeds aan het bloeden, de nageboorte kwam niet, en ze werd in ijlende vaart naar het ziekenhuis afgevoerd. De baby – ik – ging mee, maar was op dat moment nét iets minder relevant, want ik blaakte van gezondheid. De twee zussen en broer bleven achter aan de keukentafel, smeerden beschuit met muisjes en werden na twee uur verwelkomd door oma en opa die uit Amsterdam moesten komen.

Hoe anders ging het bij de zus die vijf jaar vóór mij was geboren. Om de baby veilig naar het leven te kunnen leiden moest onze moeder drie

maanden plat op bed liggen. Vader zorgde zo goed en zo kwaad als het ging voor de oudste kinderen, die toen drie en vijf jaar waren. Dat kostte mijn zus haar lange haren, want vader was niet handig met kam en elastiekjes. Er ontstond toen ook een stevige deuk in de relatie tussen mijn broer en zijn ouders. Mijn broer en zus werden namelijk regelmatig opgevangen door een gezin in de buurt waar mijn broer het niet naar zijn zin had. Hij werd er gepest, maar kon dat niet goed onder woorden brengen. Hij probeerde wel te vertellen wat er gebeurde, gaf aan dat hij niet naar dat gezin wilde, vroeg of hij bij opa en oma mocht logeren. Maar hij kon het mijn ouders niet duidelijk maken; er werd niet naar hem geluisterd, er werd niet gezien dat hij schade opliep in dat gezin. Uiteindelijk werd ons zusje, het derde kind, vier weken te vroeg geboren en moest ze nog een tijdje in het ziekenhuis blijven om wat aan te sterken. Ze had een heupdysplasie en kreeg een spreidbroek te dragen. Toen ze ouder en groter werd, werd ze hoofdpijnpatiënt. Ze had altijd hoofdpijn, en pas na een intensieve behandeling bij een homeopathisch arts kon zij rond haar zeventiende eindelijk haar leven leiden zónder die hoofdpijn.

In elk gezin is er zo'n zorgenkindje, en bij ons was dat deze zus. Emotioneel ging het haar waarschijnlijk niet in de koude kleren zitten: ze kon buitengewoon woedend zijn en daar was ik als klein meisje heus weleens bang voor. Zelfs al was zij een van mijn beste vriendinnen.

Maar ik was niet half zo bang voor haar emotionele uitbarstingen als voor mijn broer. Iedereen was bang voor mijn broer. Mijn oudste zus, veroorzaker van veel conflicten met mijn grote broer, was zeker bang voor hem. Maar toch bemoeide ze zich met hem, en klikte ze over zaken waar ze beter haar mond over had kunnen houden. Door dat geklets kreeg hij regelmatig straf, wat háár schuld was, terwijl zij hierdoor juist regelmatig een wit voetje bij onze ouders haalde. Dat was niet zo tactisch, want ze had het ook zonder dat doorkletsen al stevig aan de stok met haar broer. Zodra onze ouders hun hielen lichtten, ging broer natuurlijk verhaal halen.

Misschien had de een wel precies wat de ander wilde hebben: waardering van de ouders, een stabiele ontwikkeling op school, een vanzelfsprekende relatie met de zusjes. Misschien had de ander wel precies wat de een wilde hebben: eigen kracht, een sociaal netwerk, passie en de ambitie om iets van het leven te maken, al lieten de schoolprestaties nogal te wensen over in die tijd.

Waar de oudste klikte zodat de broer op z'n kop kreeg, hoefde het tweede zusje überhaupt niets te doen om het voor de broer te verbuïen. De tweede zus, het zorgenkindje, werd door de ouders in bescherming genomen. Hij moest de oudste en de wijste zijn. En dat was hij dus. Ondertussen ging hij compleet zijn eigen gang, ontdekte zijn eigen muziek, los van de rest van de familie. Popmuziek was nog nooit de drempel van het jarenzeventignieuwbouwhuis over gekomen. Er had nog nooit iemand bier gedronken. Er had nog nooit iemand vrienden mee naar huis genomen. Niet dat hij dat nou zo vaak deed, want doorgaans speelde zijn leven zich elders af. Niemand wist precies wáár.

De interactie met het kleine ding was anders. Ik was dat speelse kleine zusje, dat in eerste instantie niets met zijn wereld te maken had. Dat veranderde toen ik zes werd. Tot die tijd sliep ik met een van mijn zussen op een kamer, maar toen zij bijna twaalf werd moesten we toch echt allebei een eigen kamer. De enige plek waar ruimte was, was op zolder, die tot die tijd het onbetwiste heiligdom van mijn broer was geweest. Hij moest een deel van zijn kamer afstaan, waar voor mij een bedstee in werd gebouwd. Mijn deel van de ruimte werd roze. Uiteraard. Roze vloerbedekking, roze gordijnen, nieuwe roze bekleding voor de poppenwieg en -box en het liefst had ik ook nog een roze dekbedovertrek gekregen om het helemaal af te maken. Ik kon niet wachten tot mijn vader het kamertje af had. Timmeren, gronden, schilderen, afwerken... ik denk dat het mijn eerste oefening in geduld was. Ik had ergens een gratis agenda gekregen, die ik helemaal niet nodig had, maar wel érg stoer was, want mijn grote zus en broer hadden óók een schoolagenda... Met mijn eerste aan-elkaar-geschreven-letters schreef ik erin wanneer ik in mijn eigen kamer ging slapen, waar veel liefde van mijn ouders in zat.

Wat was het ver bij mijn ouders vandaan. Wat was het ver bij mijn zus vandaan. Wat was het ver bij de wc vandaan. Wat was het ver bij de huiskamer met alle gezellige geluiden vandaan. Wat was het donker zo alleen. Het was onwennig en ik was bang daar in dat kamertje onder dat zwart-witte dekbed. Maar ik ging niet naar beneden. Ik durfde niet over de donkere trap, wilde papa en mama niet storen, wilde het alleen opknappen. Ik had mijn knuffels en mijn poppen toch?

Wat heb ik op dat kamertje vaak bang in mijn bed gelegen. Ik was bang

dat er brand zou uitbreken. Ik ging vaak 's avonds bij de cv-ketel kijken, waar je brandend gas onderin kon zien.

Ik was bang voor inbrekers, omdat mijn vader eens had gezegd dat er 'niets gevaarlijker is dan een inbreker die betrapt wordt', en durfde nauwelijks met mijn raam open te slapen. Uitgerekend de keer dat ik dat wél deed kwam er midden in de nacht een kat naar binnen lopen. Ik werd wakker van *plof* en zag twee ogen in het donker oplichten. Kennelijk gilde ik, want mijn vader kwam kijken. Het beest werd door het raam weer afgevoerd, en ik sliep weer een poos met mijn raam dicht, warm of niet warm. Ik had er weer een angst bij: de angst dat 's nachts een kat naar binnen sprong en me zou bijten. En ja, ik was natuurlijk óók nog gewoon 'bang voor het donker', en bang om alleen thuis te zijn. Dat durfde ik pas toen ik elf jaar was, alleen als het écht moest, en zo kort mogelijk.

De andere zolderbewoner was dus mijn broer. Hoewel hij aanstichter van een hoop ruzies en gedonder was, was ik niet direct bang voor hem. Het was niet zo dat ik onder de dekens kroop als ik hem hoorde aankomen, hem vermeid of niet in de ogen durfde te kijken. Ik was niet bang voor mijn broer, maar was wel bang voor het gedonder dat hij met zich meebracht. Mijn bedstee was in zijn slaapkamer gebouwd. Onder die bedstee lagen spullen van hem, en de ruimte boven het bed hoorde ook bij zijn kamer. Er zat alleen een gipsplaat tussen zijn kamer en die van mij. Mijn kamerdeur stond open omdat ik dan wat licht en geluid van beneden in mijn kamer kreeg, en zijn kamerdeur stond vaak open omdat het deurkozijn zo krom was als een oude spijker. Denk daarbij het volume dat zijn muziekkeuze met zich meebracht, en je kunt wel concluderen dat beide kamertjes nauw met elkaar verbonden waren. Als ik in bed lag hoorde ik zijn muziek. Hij had áltijd muziek aan als hij er was – dat was voor ons zelfs dé manier om vast te stellen of hij thuis was: muziek of geen muziek op zolder? Hij at eigenlijk nooit met ons mee. Rond etenstijd was hij sporten of aan het werk in de supermarkt. Als hij binnenkwam ging hij vrijwel altijd direct naar boven, dus we zagen hem zelden. Zijn fiets in de schuur en zijn muziek áán: dat waren de tekenen van zijn aanwezigheid. Soms stond de muziek wat zachter, soms wat harder. En soms nóg wat harder, en dan besloot ik er iets aan te doen. Ik gleed mijn bedje uit en gaf een flinke knal tegen het afscheidingswandje. Maar iemand die de muziek heel hard aan heeft hoort nou eenmaal weinig, dus zo'n knal kwam vaak niet over. Dan produceerde ik een roffel

van knallen. Als dat ook niet hielp trippelde ik in mijn roze pyjamaatje over de overloop en klopte op de kamerdeur van mijn broer. Dat hoorde hij óók niet, maar toch sloeg ik die formaliteit nooit over. En dan stond ik daar in de kamer van mijn broer. Overal lagen spullen. Kleren, bordes en bestek, platen, snoeren, papieren. Lege bierflesjes ook, want die verzamelde hij. Ik herinner me vooral de geur. Dat moet verschaald bier zijn geweest, in combinatie met kleding die lang rondslingerde zonder ooit een wasmachine vanbinnen te zien.

‘Hé zusje, kun je niet slapen?’

‘Nee, mag de muziek wat zachter?’

‘Tuurlijk, voor jou altijd.’

Het waren geen lange of diepzinnige gesprekken. Geen vertrouwelijkheden. Maar ik word toch blij van de herinnering aan de vanzelfsprekendheid die er was tussen dat roze pyjamaatje en het oversized T-shirt.

2 Konijn

‘Dat is voor mijn konijn.’

‘Voor je konijn?’

‘Ja, ik heb namelijk pas een konijn gekregen, of eigenlijk twee.’

‘En daarom loop je hier onkruid te plukken?’

‘Ja, klaver. Daar houden ze van, konijnen. Maar ik heb nu wel genoeg dus ik ga naar huis.’

‘Je mag zo naar huis. Eerst gaan we nog even praten.’

‘Ik wil niet met je praten, ik wil naar huis.’

Maar Selma zet haar fiets zo neer dat het meisje niet weg kan. En achter haar komt nu ook Inge aanfietsen, dus achteruit kan ze niet meer. Ze staat klem tussen twee meiden die ze nauwelijks kent.

‘Ja. We moeten dringend even praten en dan mag je naar je konijntjes.’

‘Hoeveel konijntjes heb je eigenlijk, twee of drie?’

‘Twee, en laat me nou gaan.’

‘Van Bart hoorden we dat je nóg een konijntje hebt.’

‘En dat je dat in de klas nauwkeurig onderzocht hebt.’

‘Tot het je het grootste genot gaf.’

‘Dat konijntje van je.’

‘Dus daar willen we alles van weten.’

‘Dat snap je toch wel?’

‘Van zo’n kleintje als jij hadden we dat niet verwacht.’

‘Maar nu we weten dat je thuis nog twee konijnen hebt...’

‘Laat me gaan.’

‘Wat denk jij, zullen we haar laten gaan?’

‘Nee, nog niet meteen. Eerst vertellen.’

‘Er valt niets te vertellen.’

‘Dus Bart heeft iets verzonnen?’

‘O, nu wordt ze rood.’

‘Vertel dan maar eens, kleintje.’

‘Over je konijntje.’

Natuurlijk weet ze waar die vreselijke meiden het over hebben. Met hun lip-

penstift, hun lange oorbellen en hun arrogante koppen. Natuurlijk weet ze dat de hele school het weet. Natuurlijk, natuurlijk, natuurlijk. Hoe heeft ze ook zo stom kunnen zijn? Zo onnadenkend, zo stom, en dat terwijl ze het gesmoes achter zich gehoord had! Ze had nog achterom gekeken, wat enkel resulteerde in een enorm lachsalvo. Zelfs de docent had er iets over gezegd. De oorzaak van het gelach was de docent en ook haarzelf ontgaan. Ze kon er niet omheen dat het iets met háár te maken had, zoals wel vaker zo was. Het interesseerde haar niet, zoals het haar nooit interesseerde. Tot het einde van die les. Tot die opmerking waardoor haar gewicht met tweeduizend kilo toenam opdat ze ter plekke door de grond zou zakken en ze haar geest en lichaam geweld aan had moeten doen om nog één minuut langer op school te blijven.

Alsof ze óóit...

In de klas...!

Instinctief besluit ze zich van de domme te houden. 'Ik heb geen idee waar jullie het over hebben.'

'Heus wel.'

'Nee, echt niet, en nu wil ik naar huis, het is bijna etenstijd.'

Ze schuifelt met haar fiets en kijkt om zich heen. Het zal haar heus wel lukken om een van de voorbijgangers te waarschuwen. Het is een druk punt waar ze haar hebben klemgezet. Zo dadelijk komt ook haar vader nog voorbij, die zal zo uit zijn werk langs deze route fietsen.

Ja, ze laten haar gaan. Uiteindelijk. Na nog wat dreigende en smerige opmerkingen.

Het is vrijdag. Maandag hoeft ze pas weer naar school.

En ik gíng maandag weer naar school. Dit was de tweede keer dat Selma en Inge me hadden bedreigd, en eigenlijk was het deze keer al minder erg dan de eerste keer. Toen hadden ze de deur van het klaslokaal op slot gedaan, een lokaal aan het einde van de gang, op donderdag, het zevende uur, terwijl de school al bijna leeg was. Maar wat ze toen hadden gezegd was niet half zo erg geweest. Nu waren ze teruggekomen op het incident in de klas waar ik me al zó voor had geschaamd dat ik er niet eens meer aan had durven dénken.

Ik was pas ongesteld geworden, voor het eerst. Nee, niemand had me daar erg veel over verteld, al was ik niet zo'n naïeve tut dat ik dacht dat ik doodging omdat er bloed uit me kwam. Maar hoe je je precies moet verzorgen en zo, daar had ik geen idee van. Hoe vaak je je moet verschoenen, en waarom en...

Jeuk. Het was gewoon domme jeuk geweest, en ik was me er nauwelijks bewust van geweest dat ik jeuk had, maar ik had kennelijk wel gekrabd. En dat terwijl ik op de eerste rij zat, rechts vooraan, zodat de hele klas het had kunnen zien. Of in elk geval dié hoek.

Met dus die ene snerende opmerking aan het einde van de les: ‘En, was het lekker?’

Uit de mond van een van de jongens in de klas met wie ik ooit nog een klein beetje een band had gehad. Hij was toen al bijna twee meter lang, ik nauwelijks een meter veertig. Hij wilde professional worden in de atletiek, ik studeerde me te pletter op de harp en had serieuze conservatoriumplannen. Een passie plus een opvallende lengte hadden ons samen grapjes opgeleverd en een enkele blik van verstandhouding. Nou, daar was heel snel een heel definitief einde aan gekomen. Een vervelende kliek was het, met niet alleen Mireille, de haatdragende leider, maar óók met een naamgenoot van mij. Dat vond ik zo erg, een naamgenoot die mijn vijand was. Want ook toen al hield ik van mijn naam. Hij zegt precies wat en wie ik ben: meisje.

Ik was de jongste van de klas, maar niet de domste. Het gros van de vakken ging me erg gemakkelijk af, zonder dat ik bijzonder hard werkte. Bij veel vakken vond ik de schoolboeken ook niet van een denderend niveau. Ontleden, geschiedenis, biologie; dat hadden we op de basisschool toch óók al gehad? Ik nam een wat arrogante houding aan en dat was bepaald niet handig in mijn positie als jongste en kleinste en niet-de-domste...

Niet alleen de leerprestaties van mijn klasgenoten, vooral ook hun sociale gedrag vond ik nogal belachelijk. Het was ‘Levi’s 501’-tijd, en werkelijk iedereen had zo’n spijkerbroek aan. In de winter droeg je daar een donkerblauwe trui bij (ik meen dat die ook van Levi’s was), en leren schoenen van een bepaald soort met de veters niet gestrikt maar in een soort knoop die je dan achter of juist in de schoen moest proppen. Nou had ik voeten waarmee ik zulke schoenen niet kon dragen, maar al had ik ze kunnen dragen: nooit van mijn leven ging ik er in zo’n outfit bijlopen. ‘Het schooluniform’ noemde ik het. Van de weeromstuit heb ik ruim twee jaar lang geen enkele spijkerbroek in mijn kast gehad. Wat ik wél droeg is af en toe echt gênant geweest. Kindermaten natuurlijk, met kinderlijke modellen en kinderlijke prints... Als ik zie hoe tweede- en derdeklassers er nu uitzien, en ik me mijn kleding van toen herinner, dan kan ik het niemand kwalijk nemen dat ik buitengesloten werd. Wat was ik een baby!

Het hele gedoe met vrienden vond ik daarbij ook nog behoorlijk onzinnig, tenminste, als het nodig was om je daarvoor in zo'n uniform te hijsen. Of naar zulke muziek te luisteren, want ook dat vooroordeel ging op: ik hield van klassieke muziek. Het was zelfs heel belangrijk voor me. Ik zat nog steeds op klassiek ballet en speelde harp, het engeltjesinstrument.

Een halve vriendin gaf me eens een bandje met muziek van de Dubliners, en zelfs dat betekende een flinke schok voor mijn muzikale beleving. Maar wel een leuke schok! Dit was echt mijn muziek, ik vroeg om méér, kreeg ook van andere kennissen muziektips, en was uiteindelijk in staat mijn blik te verruimen. Ik luisterde nog steeds niet naar popmuziek, maar ook dát is uiteindelijk nog goed gekomen.

Tussen mij en Selma en Inge is het nooit meer goed gekomen. Met mijn naamgenoot en Mireille ook niet. Tot na het eindexamen keek ik door ze heen, en zij door mij. Bart en ik hebben elkaar een keer schuchter gesproken. Hij is geen topsporter geworden en ik geen beroepsmusicus. Hij is wél langer geworden dan twee meter, en ik heb de een meter zeventig bereikt. Op mijn negentiende, toen ik al hoog en breed op de universiteit rondliep. Met mijn neus in de lucht, de arrogantie nog niet verleerd.